

POSTANOWIENIE Z DNIA 20 KWIETNIA 2005 R.

I KZP 10/05

Przedmiotem kontroli dokonywanej w trybie art. 337 § 1 k.p.k. są warunki formalne aktu oskarżenia, także te określone w art. 335 § 1 k.p.k., a więc wskazanie uzgodnionych z oskarżonym kar lub środków karnych i ich wymiaru. Jeżeli natomiast akta sprawy wskazują na braki postępowania przygotowawczego związane bezpośrednio z wnioskiem określonym w art. 335 § 1 k.p.k., to sąd przekazuje sprawę prokuratorowi w trybie art. 345 § 1 k.p.k., chyba że wykonanie niezbędnych czynności przez sąd nie powodowałoby znacznych trudności.

Przewodniczący: Prezes SN L. Paprzycki.

Sędziowie SN: K. Cesarz, F. Tarnowski (sprawozdawca).

Prokurator Prokuratury Krajowej: A. Herzog.

Sąd Najwyższy w sprawie Tadeusza Z. po rozpoznaniu, przedstawionego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przez Sąd Rejonowy w B., postanowieniem z dnia 12 stycznia 2005 r., zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy:

„Czy umieszczony w akcie oskarżenia wniosek prokuratora złożony w trybie art. 335 § 1 k.p.k. o wydanie wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych kar lub środków karnych, w przypadku braków polegających na jego niewystarczającym sprecyzowaniu – poprzez nieumieszczenie we wniosku koniecznych elementów kar i środków karnych wynikających z prawa materialnego takich jak np. wskazanie rozmiaru obowiązku naprawienia szkody, podstawy prawnej jego orzeczenia, wskazanie podmiotu

uprawnionego z tego tytułu, które to elementy wymagają dodatkowych uzgodnień z oskarżonym, podlega:

1. zwrotowi wraz z aktem oskarżenia, którego część stanowi, Prokuraturze celem jego uzupełnienia w trybie art. 337 § 1 k.p.k.?

2. czy też cała sprawa podlega przekazaniu Prokuraturze celem uzupełnienia postępowania przygotowawczego w trybie art. 345 § 1 k.p.k. w związku z koniecznością uzupełniającego przesłuchania oskarżonego i odebrania od niego zgody na te elementy wniosku z art. 335 § 1 k.p.k., które nie zostały umieszczone we wniosku, choć winny się w nim znaleźć?”

p o s t a n o w i ł odmówić podjęcia uchwały.

U Z A S A D N I E N I E

Przedstawione przez Sąd Rejonowy w B. zagadnienie prawne wyłoniło się w następującej sytuacji procesowej.

Sąd Rejonowy Wydział VI Grodzki w B., postanowieniem z dnia 20 września 2004 r. zwrócił Prokuratorowi Rejonowemu w B. akt oskarżenia wraz z wnioskiem w trybie art. 335 § 1 k.p.k. celem wskazania, czy obowiązek naprawienia szkody dotyczy całej szkody, czy jej części, w jakiej wysokości i na czyją rzecz, a nadto podstawy prawnej orzeczenia, to jest art. 46 k.k. lub art. 72 § 2 k.k.

Postanowienie to zaskarżył prokurator zarzucając obrazę art. 337 § 1 k.p.k., zważywszy że do aktu oskarżenia został załączony pełny wniosek o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy, ze wskazaniem obowiązku naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonego – firmy Polkomtel S.A. z siedzibą w W.

Sąd Rejonowy w B., w składzie trzech sędziów, postanowieniem z dnia 12 stycznia 2005 r., rozpoznając zażalenie uznał, że wyłoniło się za-

gadnienie prawne sformułowane na wstępie, które w trybie art. 441 § 1 k.p.k. przekazał do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd Rejonowy wskazał na wątpliwości jakie budzi ewentualna dopuszczalność poddania kontroli formalnej wniosku złożonego przez prokuratora w trybie art. 335 § 1 k.p.k. Nieuwzględnienie takiego wniosku z powodu wad formalnych lub niezgodnienia niektórych jego elementów z oskarżonym, a więc z przyczyn leżących po stronie prokuratury, naruszałoby gwarancje procesowe oskarżonego, który ma prawo do skorzystania z „instytucji dobrowolnego poddania się karze”. Prawidłowo sporządzony wniosek określony w art. 335 § 1 k.p.k. stanowi podstawowy warunek sprawności postępowania jurysdykcyjnego oraz zgodności treści zapadłego wyroku z porozumieniem zawartym z podejrzanym (oskarżonym).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Skuteczne wystąpienie z zagadnieniem prawnym wymaga spełnienia warunków określonych w art. 441 § 1 k.p.k. Na temat tych warunków wypowiedział się wielokrotnie Sąd Najwyższy prezentując poglądy, апробowane w nauce, w świetle których: zagadnienie prawne może być sformułowane przez sąd odwoławczy tylko wówczas, gdy wyłoni się przy rozpoznawaniu środka odwoławczego oraz wymaga „zasadniczej wykładni ustawy”; musi wystąpić istotny problem interpretacyjny, związany z wykładnią konkretnego przepisu, który w praktyce sądowej jest rozbieżnie interpretowany, albo przepisu sformułowanego wadliwie lub niejasno; istnieje ścisły związek między ustaleniami faktycznymi dokonanyymi w sprawie a treścią pytania prawnego; wyjaśnienie wątpliwości interpretacyjnych jest niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy; przedmiotem pytania prawnego nie może być sposób rozstrzygnięcia sprawy lub konkretnej sytuacji procesowej (zob.: uchwała z dnia 19 sierpnia 1999 r. I KZP 23/99, OSNKW 1999, z. 9–10, poz. 50; uchwała z dnia 16 marca 1999 r. I KZP 3/99, OSNKW 1999, z.

5–6, poz. 29; ostatnio postanowienie z dnia 26 lutego 2004 r. I KZP 41/03, niepubl.; a także R. A. Stefański: Instytucja pytań prawnych do Sądu Najwyższego w sprawach karnych, Kraków 2001, s. 254–261, 296, 352–371).

W niniejszej sprawie przekazane przez Sąd Rejonowy w B. pytanie prawne nie spełnia w oczywisty sposób powyższych warunków. Samo postanowienie o zwrocie prokuratorowi aktu oskarżenia wraz z wnioskiem o skazanie bez rozprawy wydane zostało z naruszeniem art. 337 § 1 k.p.k., bowiem zgodnie z treścią tego przepisu w takim wypadku decyzję podejmuje prezes sądu w formie zarządzenia. Wprawdzie uchybienie to dostrzegł Sąd Rejonowy w trakcie rozpoznawania zażalenia Prokuratora Rejonowego w B., jednakże pomimo braku warunków przewidzianych w art. 441 § 1 k.p.k. wystąpił do Sądu Najwyższego z zagadnieniem prawnym, uznając, że wyłoniło się ono w postępowaniu odwoławczym i wymaga zasadniczej wykładni ustawy.

Szczegółowa analiza toku dotychczasowego postępowania w sprawie oraz prawidłowości podejmowanych decyzji, upoważnia jednak do stwierdzenia, że przekazane pytanie prawne nie ma w istocie znaczenia dla rozstrzygnięcia wniesionego środka odwoławczego, ani też – wbrew przytoczonym wywodom – nie wystąpił ważny dla praktyki sądowej problem interpretacyjny, związany z wykładnią konkretnego przepisu, który jest rozbieżnie rozumiany i stosowany. Wątpliwości sądu ograniczają się głównie do zasadności oraz podstawy prawnej podjętej decyzji, a nade wszystko wynikają z nienależytego rozumienia treści przepisów procesowych, obowiązujących po wejściu w życie ustawy z dnia 10 stycznia 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego ... (Dz. U. Nr 17, poz. 155).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił odmówić podjęcia uchwały.

2. Stanowisko to nie oznacza jednak, że nie istnieją w ogóle jakiegokolwiek wątpliwości związane ze stosowaniem w praktyce instytucji skazania bez rozprawy, zwłaszcza po wejściu w życie unormowań wprowadzonych przez ustawę nowelizacyjną z 2003 r.

Truizmem jest stwierdzenie, że nowela do Kodeksu postępowania karnego z dnia 10 stycznia 2003 r. znacznie rozszerza możliwość skazania oskarżonego bez przeprowadzenia rozprawy, co jest zgodne z intencją ustawodawcy, który dążył do uproszczenia i przyspieszenia postępowania karnego. Na uwagę zasługuje fakt, że uzupełniony został przepis art. 337 § 1 k.p.k. przez poddanie kontroli warunków formalnych aktu oskarżenia także wymogów przewidzianych w art. 335 k.p.k. Zatem nie chodzi tu o badanie, czy są przesłanki merytoryczne do wystąpienia z wnioskiem o skazanie bez przeprowadzenia rozprawy, co należy wyłącznie do sądu. Wniosek taki obecnie stanowi część aktu oskarżenia, co spowodowało uzupełnienie art. 337 § 1 k.p.k., nakładającego na prezesa sądu obowiązek kontroli formalnej aktu oskarżenia w zakresie spełnienia warunków określonych nie tylko w art. 119, 332, 333 i 334 k.p.k., lecz także w art. 335 k.p.k. Wobec tego, podnoszona w pytaniu kwestia dopuszczalności kontroli formalnej takiego wniosku nie może budzić żadnej wątpliwości.

3. Sąd Rejonowy podnosi również w uzasadnieniu pytania prawnego problematykę istoty porozumienia poprzedzającego uzgodnioną przez prokuratora z podejrzanym propozycję co do kary lub środka karnego, a nadto możliwości modyfikowania porozumienia oraz trybu postępowania. Kwestie te wykraczają jednak poza zakres pytania prawnego i z oczywistych powodów nie mogą być przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. Zauważyć ponadto należy, że problematyka ta była wielokrotnie rozważana w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. m.in.: wyrok z dnia 17 maja 2002 r. III KK 106/02, LEX nr 53328; wyrok z dnia 21 marca 2003 r. II KK 36/03, LEX nr 78407; wyrok z dnia 26 sierpnia 2003 r. V KK 78/03, LEX nr 80703; wyrok

z dnia 27 lutego 2003 r. WK 2/03, OSNKW 2003, z. 5-6, poz. 54, glosa częściowo aprobująca Z. Kwiatkowski, WPP 2004, nr 3. s. 128) oraz w piśmiennictwie (zob. m.in.: E. Kruk: Wyrok skazujący sądu pierwszej instancji w trybie art. 335 k.p.k., Kraków 2005, s. 82-87, 107-110; T. Grzegorzcyk: Wydawanie wyroku na posiedzeniu w znowelizowanej procedurze karnej, PS 2003, nr 9, s. 22-24; R. Stefański: Skazanie bez rozprawy w znowelizowanym kodeksie postępowania karnego, Prok. i Pr. 2003, nr 6, s. 32-33; P. Kardas: Konsensualne sposoby rozstrzygania w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania karnego z dnia 10 stycznia 2003 r., Prok. i Pr. 2004, nr 1, s. 41-44; Z. Koper: Zgoda jako warunek skazania bez rozprawy, Pal. 2001, nr 5-6, s. 14).

4. W niniejszej sprawie wskazane przez sąd braki wniosku o skazanie bez rozprawy, które polegają na niewystarczającym sprecyzowaniu w nim zakresu obowiązku naprawienia szkody, podstawy prawnej orzeczenia w tym względzie (art. 46 lub 72 § 2 k.k.) oraz podmiotu uprawnionego do odszkodowania, nie dotyczą okoliczności stanowiących, w świetle art. 335 § 1 k.p.k., obligatoryjnego elementu takiego wniosku, gdyż przepis ten ich nie wymienia i niewątpliwie mogą one zostać uzupełnione na posiedzeniu (art. 343 k.p.k.). Mając zaś na uwadze, że w obowiązującym stanie prawnym wniosek o skazanie bez rozprawy – jak już wspomniano – stanowi integralną część aktu oskarżenia, przeto wysokość szkody mającej podlegać naprawieniu i podmiot uprawniony do uzyskania odszkodowania wskazane są w pozostałej treści aktu oskarżenia. Z kolei, określenie podstawy prawnej orzeczenia środka karnego nie może być przedmiotem uzgodnień między prokuratorem a oskarżonym, natomiast wniosek o naprawienie szkody (art. 46 § 1 k.k.) w tej sprawie w ogóle nie został złożony.

Ustawodawca nie określa w żaden sposób wymagań formalnych dotyczących trybu uzgodnienia z oskarżonym treści wniosku, o którym mowa w art. 335 § 1 k.p.k., a więc oświadczenie woli oskarżonego może być wy-

rażone zarówno w formie pisemnej, jak i może być złożone do protokołu przesłuchania, zgodnie z ogólną regułą sformułowaną w art. 116 k.p.k. Brak informacji w akcie oskarżenia o wyrażeniu zgody przez oskarżonego na skazanie bez rozprawy oznacza, że akt oskarżenia nie odpowiada warunkom formalnym i podlega zwrotowi w trybie art. 337 § 1 k.p.k. w zw. z art. 335 § 1 k.p.k. W razie zaś stwierdzenia w aktach sprawy braku oświadczenia oskarżonego co do uzgodnień w zakresie kar lub środków karnych albo ujawnienia wad uzyskanej zgody lub jej niektórych elementów, to chociaż zachodzi podstawa do przekazania sprawy prokuratorowi w trybie art. 345 § 1 k.p.k., jednak rozważyć trzeba, czy takie braki można uzupełnić na posiedzeniu (art. 343 k.p.k.), gdy nie spowoduje to znacznych trudności (art. 345 § 1 *in fine* k.p.k.).

W świetle tych rozważań uzasadniony jest wniosek, że przedmiotem kontroli dokonywanej w trybie art. 337 § 1 k.p.k. są warunki formalne aktu oskarżenia, także te określone w art. 335 § 1 k.p.k., a więc wskazanie uzgodnionych z oskarżonym kar lub środków karnych i ich wymiaru. Jeżeli natomiast akta sprawy wskazują na braki postępowania przygotowawczego związane bezpośrednio z wnioskiem określonym w art. 335 § 1 k.p.k., to sąd przekazuje sprawę prokuratorowi w trybie art. 345 § 1 k.p.k., chyba że wykonanie niezbędnych czynności przez sąd nie powodowałoby znacznych trudności.